

II

Ageriko bilkura

Gasteizen, Goiuri jauregian

2024ko ekainaren 29an

Gasteizen, Goiuri jauregian, 12:00etan, Euskaltzaindiak ageriko bilkura egin du, Patxi Goenaga euskaltzain osoa emeritu izaerara igarotzearen ondorioz, Iruñean, Nafarroako Parlamentuan, 2023ko irailaren 29ko osoko bilkuran euskaltzain oso izendatu zen Asun Garikanoren sarrera-hitzaldia egin eta dagozkion diploma eta Akademiaren ikurra emateko.

Bildu direnak:

Euskaltzain osoak: Andres Urrutia euskaltzainburua, Jean-Baptiste Coyos euskaltzainburuordea, Adolfo Arejita idazkaria, Roberto González de Viñaspre diruzaina, Miriam Urkia Iker sailburua, Sagrario Aleman Jagon sailburua, Andres Alberdi, Aurelia Arkotxa, Miren Azkarate, Itxaro Borda, Jon Casenave, Asun Garikano, Andres Iñigo, Jose Irazu «B. Atxaga», Jabier Kaltzakorta, Xabier Kintana, Joseba Lakarra, Miren Agur Meabe, Alfontso Mujika, Miren Lourdes Oñederra, Paskual Rekalde, Andoni Sagarna, Patxi Salaberri, Castillo Suárez, Patxi Uribarren, Patxi Zabaleta eta Mikel Zalbide.

Ohorezko euskaltzainak: Kepa Enbeita, Xabier Rico eta Manu Ruiz de Urrestarazu.

Euskaltzain urgazleak: Katixa Agirre, Kepa Altonaga, Rikardo Arregi Díaz de Heredia, Koldo Biguri, Miel Anjel Elustondo, Inma Errea, Jazinto Iturbe, Joxe Mari Iturralde, Karmele Jaio, Elena Martínez de Madina, Lourdes Otaegi, Elixabete Perez Gaztelu, Ekaitz Santazilia, Luis Mari Zaldúa eta Juan Jose Zubiri.

Erramun Osa euskaltzain urgazlea eta idazkariordea, Joseba Zabaleta kudeatzailea, Iñaki Mendizabal Komunikazio eta Irudi arduraduna eta Ibon Usarralde egitasmoen bateragilea.

Maidier Etxebarria Gasteizko alkatea, Ibone Bengoetxea Eusko Jaurlaritzako lehen lehendakariordea eta Kultura eta Hizkuntza Politikako sailburua, Lexuri Ugarte Arabako Foru Aldundiko Euskararen eta Gobernu Irekiaren zuzendaria, Lourdes Lekuona Zalduondoko alkatea, Iñaki Gurtubai Gasteizko alkateordea eta Gasteizko Udaleko udal-taldeetako ordezkariak.

Euskaltzaindiko langileak: Manu Gañan eta Leire Sueskun.

Asun Garikano euskaltzainaren senideak eta lagunak.

Euskaltzaindiak 2023ko irailaren 29an izendatu zuen euskaltzain oso Asun Garikano. Eta, gaur, hizkuntzalariak sarrera-hitzaldia irakurri du Gasteizko Goiuri jauregian. Andres Alberdi euskaltzain osoak eman dio erantzuna.

Ekitaldia hasi aurretik, Gasteiz Kantuz taldeak *Arabian bagare* abestia kantatu du. Ondoren, Andres Urrutia euskaltzainburuak eta Maidier Etxebarria Gasteizko alkateak ongietorria egin diete bertaratutakoei. A. Garikano aretora sartu da Gasteiz Kantuz taldeak Etxepareren *Kontrapas* kantatzeari ekin dionean. Jarraian, A. Garikanok *Mendi-zelaiak estali baino lehen* izenburua duen sarrera-hitzaldia irakurri du.

Hitzaldiaren muina, Euskaltzaindiak aste honetan online argitaratu duen Noeren Ontzia egitasmoa izan da; hain zuzen, «euskal kulturaren barrena nabigatzeko aukera emango duen» proiektua dela esan du Garikanok eta horren nondik norakoak zehaztu ditu. Gazteen artean den euskal kultura-ondarearen gaineko ezagutza urriaz eta haien irakurmenaren gainbeheraz kezkatuta, eta, ildo beretik joanda, euskal kultura lantzeko material didaktiko adostu baten hutsunea zegoela ikusirik, Noeren Ontzia proiektua mamitu eta plazaratu du asteon Euskaltzaindiak. Esan bezala, euskal kulturaren «itsasoan» zehar ibiltzeko tresna digitala da, eta Euskaltzaindiaren webgunean denon eskura dago jada.

A. Garikanok kezka horiek guztiak aipatu ditu sarrera-hitzaldian, eta ondoren goitik behera aletu ditu proiektu berriaren nondik norakoak, tartean, Noeren Ontziaren helburuak: «Irautea eta zabaltzea merezi duten testuak ari gara jasotzen Noeren Ontzian», esan du A. Garikano euskaltzain eta egitasmoaren koordinatzaileak, «gero eta beharrezkoagoa baita euskarazko kultura-produktuak erakusleihatara eramatea, eta, bereziki, gazteen eskuetara. Gure literatura-ondarea, eta kultura-ondarea oro har, hurrengo belaunaldiei pasatu nahi badiegu,

beharrezkoak diren baliabide guztiak jarri beharko dira hezkuntza-komunitatearen eskura». Hortaz, Noeren Ontziaren helburuak argi daude: «Lehenengo helburua gure aurrekoen ondarea jasotzea da. Ez bakarrik euskaraz dagoelako, baizik eta, Koldo Mitxelenaren hitzak aipatuz, “sakonagoko zerbait” adierazten duelako».

Baina badu Noeren Ontziak beste helburu bat ere, irakurmenarekin estuki lotua dagoena, eta horrela azaldu du Garikano euskaltzain oso berriak gaurko hitzaldian: «Denok dakigu azken urteetako PISA eta PIRLS probetan emaitzak kaskarrak izan direna irakurmenaren atalean. Horren aurrean, 2018an Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak Euskadiko Irakurketa Plana argitaratu zuen Heziberri 2020 hezkuntza-eredu pedagogikoaren barruan. Bertan, “askotariko testuak” nahiz lexikoa lantzearen beharra azpimarratzeaz batera, ikastetxe bakoitzak bere irakurketa-plana diseinatzeko edo eguneratzeko pausoak zehazten ziren. Irakurgunea webgunean ere zabaldu zen, eduki guztiak bertan kokatzeko. Plan horretan, ordea, behar-beharrezkoena falta zen: “askotariko testu” horiek ez ziren inon ageri. Falta zen, hain zuzen ere, Noeren Ontzian jasotzen ari garena: estilo, erregistro, tonu desberdinetako testuak».

Baina, testuez gain, gaiarekin lotutako ikonografiak ere (grabatuak, argazkiak, marrazkiak, mapak, grafikoak...) garrantzi berezia du proiektu berrian. Zenbaitetan, irudi horiek ez dira testuaren apaingarri hutsa izango, baizik eta testuaren edukiarekin batera aztertu beharreko elementuak. Eta hori ere nabarmendu nahi izan du bere berbaldian Garikanok: «Bai, bestelako “erremintak” ere izango dira. Behin entzun nion irakasle bati bere irakasgaian euskal curriculum txertatzeko, “erreminta-kutxa” bat behar zutela, era guztietako tresnak izango zituen: irakurgaiak, bai, baina baita bideoklipak, audioak, dokumentalak eta abar ere. Ideia horrekin bat eginez, Noeren Ontziko testu asko multimodalak izango dira».

Egitasmo berria norentzat sortu den ere azaldu du euskaltzainak; batez ere, Derrigorrezko Bigarren Hizkuntzako (DBH) eta Batxilergoko ikasleak gogoan hartuta atondu da Noeren Ontzia, baina unibertsitateko ikasleentzat ere baliagarria izan nahiko luke, baita euskaltegi zein hizkuntza-eskolentzat, ikasmaterialak prestatzen diharduten Berritzegune eta argitaletxeentzat, edota Irakurketa Plana hezurmamitu behar duten ikastetxeentzat ere. «Esaterako —argitu du Garikanok—, eman dezagun historia-irakasle batek Bigarren Mundu Gerrari buruzko testu bat nahi duela, gelan irakurtzeko: bilatzailean “Bigarren Mundu Gerra” idatzi,

klik egin, eta garai horri buruzko artikulua, kronikak, testigantzak, bertsoak... aurkituko ditu».

Honela bada, Noeren Ontziak sei ataletan banatuta ekarriko ditu testuak: Historia, Herri-kultura, Hizkuntza, Literatura, Ahozko Literatura, Gaurko Gizartea eta Abestiak ataletan.

A. Alberdi euskaltzain osoak *Noeren ontziaren uberaren arrastoan* titulupeko hitzaldia jorratuz eman dio erantzuna A. Garikanoren sarrera-hitzaldiari. Garikanoren datuak eta merezimenduak izan ditu hizpide hitzaldiaren lehen partean. Bigarrenean, A. Garikano buru duen Euskaltzaindiaren Noeren Ontzia izeneko proiektuak eragin dizkion gogoeta batzuk harilkatu ditu. «Ilusioz hartu da proiektua, baina ezin ahaztu liteke eskolak erronka handia duela; are gehiago azken amets eta helmuga, ikasle euskaldun osoak eta euskaltzaleak ateratzea bada», azaldu du Alberdik.

Ondoren, euskaltzain berriak karguaren zina egin du —«Euskaltzaindiaren xede eta helburuei eta euskaltzain izateari dagozkien eginkizunak zintzo eta leialki beteko ditudala neure hitza ematen dut» betiko formulari eutsiz— eta euskaltzain osoaren domina, diploma eta ikurra jaso ditu euskaltzainburuaren eskutik.

Ekitaldi akademikoa amaitzean, M. Etxebarria Gasteizko alkateak Zeledonon eskultura opari egin dio A. Garikanori.

Ageriko bilkura honetako ekitaldian musikak ere toki berezia izan du, Miren Garikano (ahotsa), Maddi Garikano (biolina), Lierni Ugartemendia (biola) eta Larraitz Ugartemendia (eskusoinua) musikariek 3 pieza jo baitituzte ekitaldi akademikoaren hainbat unetan: Pedro Mari Otañoren *Amerikako panpetan*, sarrera-hitzaldia hasi aurretik; *Iruten ari nüzü* kanta herrikoia A. Alberdi euskaltzainak erantzuna eman ondotik; eta Lizardiren *Izotz ondoko eguzki*, ekitaldiaren amaieran.

13:45 direnean eman zaio amaiera ekitaldiari, A. Urrutia euskaltzainburuak Gasteizko Udalari eta hurreratu diren guztiei adierazitako esker oneko hitzak entzun ondotik.

Andres Urrutia
Euskaltzainburua

Adolfo Arejita
Idazkaria